

Εκδήλωση-Συζήτηση για τον Πόλεμο στην Ουκρανία

Τα όρια της γεωπολιτικής και του
αντι-ιμπεριαλισμού και η
προλεταριακή σκοπιά

Αντίθεση και Σύντροφοι

Η λενινιστική θεωρία για τον ιμπεριαλισμό (1)

Ιμπεριαλισμός: το *τελικό στάδιο* του καπιταλισμού

- Εθνικοποίηση των καπιταλιστικών συμφερόντων λόγω της κυριαρχίας των μονοπωλίων
- Αντικατάσταση του «ελεύθερου» ανταγωνισμού από τα μονοπώλια
- Απονέκρωση του καπιταλισμού καθώς δεν αναπτύσσονται οι παραγωγικές δυνάμεις λόγω της έκλειψης του ανταγωνισμού

Μοναδική διέξοδος από την κρίση: επέκταση σε νέες αγορές για την εξαγωγή εμπορευμάτων και κεφαλαίων

Η λενινιστική θεωρία για τον ιμπεριαλισμό (2)

Διαρκής σύγκρουση για το μοίρασμα του κόσμου

- Τελικά οδηγεί στον παγκόσμιο πόλεμο

Παρασιτισμός

- Εξαγορά της εργατικής τάξης των χωρών του «κέντρου» από τα υπερκέρδη της ιμπεριαλιστικής εκμετάλλευσης
- Ο «πολιτισμένος κόσμος» παράσιτο στο σώμα των υπανάπτυκτων χωρών

Υπανάπτυξη και δεινά της «περιφέρειας»

- Ληηλασία των πόρων χωρίς ισάξιο αντάλλαγμα, «άνιση ανταλλαγή»
- Κυριαρχία του ξένου κεφαλαίου επί του εγχωρίου: εκμετάλλευση της εργασιακής δύναμης και των φυσικών πόρων χωρίς ανταγωνισμό

Κριτική της λενινιστικής θεωρίας για τον ιμπεριαλισμό (1)

- Υπονομεύει θεωρητικά την οπτική της διεθνιστικής προλεταριακής αλληλεγγύης και του κοινού αγώνα
- Υψηλότερος βαθμός εκμετάλλευσης της εργασίας στις αναπτυγμένες χώρες λόγω μεγαλύτερης παραγωγικότητας (Μαρξ, «Εθνικές Διαφορές στους Μισθούς», *Κεφάλαιο*)
- Μισθολογική στασιμότητα κατά την περίοδο της μεγαλύτερης επέκτασης των επενδύσεων των ΗΠΑ στο εξωτερικό ('80 και μετά)
- Κύρια πηγή πλούτου και ισχύος μιας χώρας: **επίπεδο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και εκμετάλλευση του εγχώριου εργατικού δυναμικού**
- Ληλασία άλλων χωρών και άνιση ανταλλαγή: δευτερεύουσα και μη ειδικά καπιταλιστική ιδιότητα

Κριτική της λενινιστικής θεωρίας για τον ιμπεριαλισμό (2)

- Στήριξη ακόμα και δεξιών εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων και πολιτικών ταξικής συνεργασίας
- Ενίσχυση του εθνικισμού και της επιβολής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων παραγωγής στην περιφέρεια
- Στήριξη εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων που συνεργάζονται με αντίπαλα ιμπεριαλιστικά μπλοκ: **αντίφαση** με τη βασική αντι-ιμπεριαλιστική θέση
- Άρση της αντίφασης μέσω της αναζήτησης υποτιθέμενα **προοδευτικών** και **αντιδραστικών** ιμπεριαλιστικών δυνάμεων

Κριτική της λενινιστικής θεωρίας για τον ιμπεριαλισμό (3)

Εργαλειακή θεωρία για το κράτος

- Οντότητα ανεξάρτητη από το κεφάλαιο: είτε χρησιμοποιείται από το μονοπωλιακό κεφάλαιο για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του είτε από μια ταξική συμμαχία εργατών-καπιταλιστών στις χώρες της περιφέρειας που προωθεί αναπτυξιακές πολιτικές και, υποτίθεται, φέρνει πιο κοντά τον σοσιαλισμό.

Κράτος: πολιτική μορφή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων

- Υπηρετεί την αναπαραγωγή του συνολικού **εθνικού** κοινωνικού κεφαλαίου
- Ανταγωνισμός (και συνεργασία) με άλλα κράτη για την προσέλκυση του παγκόσμιου κεφαλαίου και τη διεύρυνση του μεριδίου της παγκόσμιας υπεραξίας που ιδιοποιείται το συνολικό κεφάλαιο
- Στρατηγική συσσώρευσης:
 - Διαμόρφωση συνθηκών για τη συσσώρευση του κεφαλαίου εντός των συνόρων
 - Ενίσχυση της εκμετάλλευσης της εργασίας εκτός συνόρων
 - Ανάληψη δράσης ενάντια στην ισχύ του προλεταριάτου στο εσωτερικό
 - Αντιμετώπιση των παγκόσμιων κρίσεων και του διεθνούς ανταγωνισμού

Ιμπεριαλισμός: ιδιότητα του καπιταλιστικού κράτους

Καπιταλιστικό κράτος

- Κινητοποιεί δυνάμεις και πόρους για να αναδιαμορφώσει τις διεθνείς οικονομικές και πολιτικές σχέσεις ώστε να βελτιώσει τη θέση του στο διεθνές σύστημα ανισόμετρης ανάπτυξης.
- Η κινητοποίηση του κράτους συμπεριλαμβάνει τις **πολεμικές επιχειρήσεις**. Ο συμβιβασμός και η σύγκλιση μεταξύ κρατών και ιμπεριαλιστικών μπλοκ δεν είναι δεδομένα.
- Διαρκώς μεταβαλλόμενη ιεραρχία καπιταλιστικών κρατών βάσει της επιτυχίας / αποτυχίας των στρατηγικών συσώρευσης και κινητοποίησης.
- **Κάθε κράτος είναι ιμπεριαλιστικό**. Ουσία του ιμπεριαλισμού δεν είναι το μονοπωλιακό κεφάλαιο αλλά η ανταγωνιστική διαδικασία αναπαραγωγής του συνολικού κεφαλαίου. Η παγκόσμια αγορά είναι ουσιώδες χαρακτηριστικό του κεφαλαίου.

Εν κατακλείδι περί ιμπεριαλισμού

– Προβλήματα κατανόησης της πραγματικότητας

- Π.χ. η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας αποδίδεται αποκλειστικά στις ξένες δυνάμεις και όχι στη συγκρουσιακή δυναμική μεταξύ ανταγωνιστικών εθνικισμών και κεφαλαίων στα ομόσπονδα κράτη που την αποτελούσαν
- Πόλεμοι μεταξύ κρατών-μαριονετών που πίσω τους υπάρχουν μεγάλες δυνάμεις
- Μύθοι περί υποκινούμενων εξεγέρσεων

– Εξαφάνιση τόσο της πάλης των τάξεων όσο και του αντικειμενικού χαρακτήρα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής

- Κυριαρχεί η συνωμοσιολογική ερμηνεία των ιστορικών εξελίξεων
- Εξαφανίζεται το φαινόμενο της καπιταλιστικής πραγμοποίησης
- Αντίφαση με τον νόμο της αξίας και τη μαρξική κριτική της πολιτικής οικονομίας

Κριτικές παρατηρήσεις για τη συζήτηση εντός μερίδας του α/α χώρου

- Θέσεις που ηθελημένα ή αθέλητα υπερασπίζονται εκφάνσεις του εθνικισμού
 - «Υπεράσπιση της γειτονιάς που μεγαλώσαμε / του σπιτιού μας»: τοπικιστική επίκληση στο συναίσθημα.
 - Αποκλειστική στόχευση της εγχώριας αστικής τάξης και του ιμπεριαλιστικού της μπλοκ που αορατοποιεί την ταξική σύγκρουση στο άλλο μπλοκ και ιεραρχεί τους εθνικισμούς.
 - Επίκληση του γεγονότος ότι ο στρατός κατοχής είναι χειρότερος από τους ντόπιους εξουσιαστές ως δικαιολογία για τη συμμετοχή στον εθνικό πόλεμο. Έτσι, η ταξική πάλη εγκαταλείπεται και διαμορφώνονται οι όροι ταξικής ειρήνης και συνεργασίας εντός του εθνικού αγώνα.
 - Η συνέχιση του πολέμου και η ενίσχυση του εθνικισμού δυσχεραίνει τη μοίρα του «ηττημένου» πληθυσμού. Οι εκατέρωθεν εκτελέσεις αιχμαλώτων και οι δημόσιοι εξευτελισμοί των αποκαλούμενων προδοτών στην Ουκρανία δείχνουν τι προαλείφεται αν δεν ηττηθεί ο εθνικισμός και ο πόλεμος και στις δύο πλευρές.

Έρευνα για τις βαθύτερες αιτίες της πολεμικής σύγκρουσης Ρωσίας-Ουκρανίας

- **Γεωπολιτικές αντι-ιμπεριαλιστικές αναλύσεις:**
 - Συνήθως δεν πάνε παραπέρα από μια επιφανειακή συζήτηση για τη σύγκρουση μεταξύ ιμπεριαλιστικών μπλοκ, κρατών και μονοπωλίων
- **Αναζήτηση βαθύτερων αιτιών:**
 - Ιστορική ταξική ανάλυση της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής κατάστασης στις δύο χώρες από την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και μετά
 - Συγκυρία της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης

Η κατάσταση στη Ρωσία (1991-)

- **Κατάρρευση μετά την πτώση της ΕΣΣΔ και πριν την άνοδο του Πούτιν το 1999**
 - Τεράστια κοινωνική αναταραχή / απεργίες
 - Απαξίωση του νομίσματος και γενικευμένος αντιπραγματισμός
- **Οικονομική Ανάκαμψη**
 - Πόλεμος στην Τσετσενία / καλλιέργεια της ιδεολογίας της εθνικής ενότητας που έδωσε στον Πούτιν την εξουσία
 - Ραγδαία ανάπτυξη που διακόπηκε απότομα το 2008
 - Επαναφορά στο ΑΕΠ της ΕΣΣΔ μόλις το 2007

Η κατάσταση στη Ρωσία (1999-2008)

- **Πηγές οικονομικής ανάκαμψης**
 - Άνοδος τιμής εμπορευμάτων πρωτογενούς τομέα (καύσιμα, μεταλλεύματα, αγροτικά προϊόντα)
 - Τεράστια υποτίμηση νομίσματος που προσέδωσε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε εγχώριες βιομηχανίες (όπλα, αεροναυπηγική, αυτοκινητοβιομηχανία, μεταλλουργία κ.λπ.)
- **Χρόνιες οικονομικές αδυναμίες**
 - Οι εξαγωγές ωστόσο συνεχίζουν να βασίζονται στους υδρογονάνθρακες (60%) και σε εμπορεύματα πρωτογενούς τομέα
 - Υπερπαραγωγή στη βιομηχανία όπλων
 - Ευαλωτότητα στις διακυμάνσεις των τιμών των πρωτογενών + πλήρης απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων = κατάρρευση στην κρίση του 2008

Η κατάσταση στη Ρωσία (2008-σήμερα) [1]

- **Οικονομική κρίση και στασιμότητα**
 - Μετά τη σύντομη ανάκαμψη 2010-2012, νέα στασιμότητα την τελευταία δεκαετία λόγω της πτώσης της τιμής των εμπορευμάτων του πρωτογενούς τομέα
- **Συνθήκες στο εσωτερικό της χώρας:**
 - Οικονομική ανισότητα, μεγάλες ανισότητες, δυσαρέσκεια με την κυβέρνηση Πούτιν
 - Μαζικές διαδηλώσεις το 2018 ενάντια στη νεοφιλελεύθερη μεταρρύθμιση των συντάξεων

Η κατάσταση στη Ρωσία (2008-σήμερα) [2]

- **Εξωτερικές σχέσεις**

- Υποχώρηση και απόκλιση της ρωσική οικονομίας από το καπιταλιστικό κέντρο
- Απώλεια προνομιακών αγορών και γεωπολιτικής ισχύος με τη μετακίνηση της Ουκρανίας στο ευρωατλαντικό μπλοκ το 2014
- Επιβολή οικονομικών κυρώσεων από τη Δύση
- Απόπειρα αλλαγής των συσχετισμών μέσω στρατιωτικής ισχύος στην Κριμαία και το Ντονμπάς

Αντιμετώπιση της κρίσης μέσω της εισβολής στην Ουκρανία (1)

- Τεράστια άνοδος της τιμής των εμπορευμάτων του πρωτογενούς τομέα μετά την άρση των lockdown για την πανδημία
- 2021: Οικονομικά πλεονάσματα 9% του ΑΕΠ παρέχουν την οικονομική δυνατότητα της χρηματοδότησης της εισβολής και της διατήρησης της σταθερότητας του νομίσματος παρά τις κυρώσεις
- Ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες για την απόπειρα αντιστροφής της οικονομικής, γεωπολιτικής, πολιτικής και κοινωνικής κρίσης στη Ρωσία μέσω του πολέμου
- Απόπειρα εμπέδωσης εθνικής ενότητας / υποταγής, αντιστροφής της κοινωνικής απονομιμοποίησης του καθεστώτος μέσω της επίρριψης των ευθυνών για τα δεινά στον «εχθρό»

Μιλταρισμός: μέθοδος αναδιανομής υπέρ του κεφαλαίου

«Ο μιλιταρισμός αποτελεί μέθοδο αναδιανομής υπέρ του κεφαλαίου.

Όχι μόνο μέσω της αύξησης των δαπανών για τις ένοπλες δυνάμεις αλλά ως μέθοδος πτώσης του βιοτικού επιπέδου και των προσδοκιών και συνεπώς ως γιγαντιαία αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης».

Αντιμετώπιση της κρίσης μέσω της εισβολής στην Ουκρανία (2)

- Επίλυση του προβλήματος υπερπαραγωγής της ρωσικής πολεμικής βιομηχανίας
- Απόπειρα ανάκαμψης οικονομικής και γεωπολιτικής ισχύος με στρατιωτικά μέσα
- Απόπειρα αρπαγής πλούσιων πλουτοπαραγωγικών πηγών της Ουκρανίας (ορυκτά, φυσικό αέριο, δημητριακά, βιομηχανικές εγκαταστάσεις και φτηνό και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό)
- Απέναντι στον κίνδυνο της στασιμότητας, το ρωσικό καπιταλιστικό κράτος επιδιώκει να εξασφαλίσει την εξωτερική του επέκταση. Οι δαπάνες για ιμπεριαλιστικούς σκοπούς μπορούν να καταλήξουν στη δημιουργία συνθηκών για μια επιταχυνόμενη επέκταση του εγχώριου κεφαλαίου

Η εισβολή στην Ουκρανία ως απόπειρα ενίσχυσης του καθεστώτος στη Ρωσία

- Η Ρωσική άρχουσα τάξη αποτελείται από «**πολιτικούς καπιταλιστές**»: το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα προέρχεται από τις πολιτικές διασυνδέσεις και όχι από την τεχνολογία ή τη φθηνή εργασία
- Η διατήρηση του καθεστώτος και η προστασία από τον υπερεθνικό ανταγωνισμό είναι *sine qua non* για τη διατήρηση της εξουσίας της ρωσικής άρχουσας τάξης
- Συνεπώς: **ο πόλεμος εξυπηρετεί μακροπρόθεσμα τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης στο σύνολό της** παρά τις απώλειες συγκεκριμένων καπιταλιστών λόγω των κυρώσεων
- Επιπλέον, ο πόλεμος ενισχύει το καθεστώς μέσω της όξυνσης της καταστολής και της ιδεολογικής κινητοποίησης σε μια περίοδο που ακολούθησε τις πολιτικές κρίσεις στη Λευκορωσία και το Καζακστάν

Το ρίσκο του καθεστώτος Πούτιν...

- Στρατιωτική ήττα και οικονομική καταστροφή λόγω των κυρώσεων
- Η γενικευμένη εξαθλίωση και το βαρύ ανθρώπινο κόστος μπορεί να οδηγήσει σε πολιτική απονομιμοποίηση και κοινωνική εξέγερση
- Διάψευση της υπόσχεσης της «σταθερότητας» από όπου αντλεί νομιμοποίηση το καθεστώς Πούτιν που ανήλθε μετά την κοινωνική καταστροφή του 1991-1999

...και τα οφέλη της εισβολής

- Ταύτιση και πιο ισχυρή πρόσδεση του ρώσικου κεφαλαίου με καθεστώς Πούτιν λόγω των κυρώσεων
- Μετακύλιση της ευθύνης για τα δεινά του προλεταριάτου στους Δυτικούς και όχι στην κυβέρνηση
- Ιστορικά οι κυρώσεις ισχυροποίησαν και δεν απονομιμοποίησαν πολιτικά καθεστώτα (π.χ. Γερμανία του Χίτλερ κατά τη δεκαετία του '30)
- Υποκατάσταση εισαγωγών και αναπροσανατολισμός των εξαγωγών στη ρώσικη βιομηχανία: ξεπέραςμα της οικονομικής εξάρτησης από το εμπόριο με τη Δύση και ισχυροποίηση ρωσικής οικονομίας
- Ο πόλεμος ως ευκαιρία για ριζικές αλλαγές στην πολιτική, την οικονομία και την κοινωνία για την παραμονή του καθεστώτος στην εξουσία

Προσωρινός απολογισμός ένα χρόνο μετά

- Διατήρηση οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας
- Ύφεση μικρότερη από το αναμενόμενο (-2% έναντι προβλέψεων για -5,6%)
- Μειοψηφικές αντιπολεμικές κινητοποιήσεις
- Παρά τη φυγή σημαντικού αριθμού στρατεύσιμων με τη μερική επιστράτευση **δεν έχει υπάρξει κάποιο μεγάλο κύμα ταραχών και αμφισβήτησης της πολιτικής εξουσίας**

Η κατάσταση στην Ουκρανία (1991-)

- Σε αντίθεση με τη Ρωσία μετά τη μετασοβιετική κατάρρευση δεν υπήρξε **ποτέ** ουσιαστική ανάκαμψη
- Μείωση πληθυσμού από 53 σε 42 εκατομμύρια κατοίκους από το 1990 μέχρι το 2021
- Μείωση ΑΕΠ: -30% την ίδια περίοδο
- Η ακραία κοινωνική καταστροφή μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ αποτυπώνεται στο ΑΕΠ 1998 = 1/3 ΑΕΠ 1989
- Μεταξύ 1999 έως 2008 παρόμοια ανοδική πορεία με την οικονομία της Ρωσίας, αν και λιγότερο έντονη.
- Βασίστηκε στην αύξηση της τιμής των προϊόντων μεταλλουργίας στην παγκόσμια αγορά και την αύξηση του δανεισμού των νοικοκυριών.

Η κατάσταση στην Ουκρανία (2005-)

- Άσκηση οικονομικής πίεσης από τη Ρωσία μετά την «Πορτοκαλί Επανάσταση» και την απόπειρα προσέγγισης με το ευρωπαϊκό μπλοκ μέσω της τιμής του φυσικού αερίου
- Η κρίση του 2008 εξελίχθηκε σε κρίση του κρατικού χρέους.
- Στο τέλος του έτους συνάφθηκε δανειακή σύμβαση με το ΔΝΤ με όρο την επιβολή προγράμματος «σταθερότητας» (ακαλιτότητας)
- Η κακή οικονομική συγκυρία μετά το 2012 λόγω της πτώσης των τιμών των μετάλλων στη διεθνή αγορά επιδεινώθηκε λόγω της απαγόρευσης εισαγωγών στη Ρωσία απέναντι στην σύναψη εμπορικής συμφωνίας με την ΕΕ
- Ο Γιανουκόβιτς αναγκάστηκε να ανακρούσει πρύμνη καθώς 25% των εξαγωγών κατευθύνονταν προς τη Ρωσία

Η κατάσταση μετά την εξέγερση του Μαϊντάν

- Η μη υπογραφή της συμφωνίας και ο οικονομικός εκβιασμός έδωσε το έναυσμα για την εξέγερση του Μαϊντάν, την πτώση του Γιανουκόβιτς, την άνοδο του Ποροσένκο και στη συνέχεια την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία και την απόσχιση των επαρχιών στο Ντονέτσκ και στο Λουχάνσκ
- Η σύγκρουση με τη Ρωσία οδήγησε σε συνολική διακοπή των εμπορικών σχέσεων με αποτέλεσμα τεράστια ύφεση το 2014 και το 2015 (-6,5% και -9,8%)
- Η χρεοκοπία αποφεύχθηκε μέσω της παύσης πληρωμών του χρέους προς τη Ρωσία και ενός νέου δανείου και προγράμματος από το ΔΝΤ με εξαιρετικά απεχθείς όρους για την εργατική τάξη και τους μικροϊδιοκτήτες αγρότες.

Η κατάσταση στην Ουκρανία πριν την εισβολή

- Οι πραγματικοί μισθοί δεν είχαν αυξηθεί επί 12 χρόνια ενώ οι τιμές είχαν ανέβει κατακόρυφα
- Οι κοινωνικές δαπάνες μειώθηκαν από 20% του προϋπολογισμού το 2014 σε 13% το 2022
- Η μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού είναι φτωχή ενώ οι ουκρανοί καπιταλιστές έχουν συγκεντρώσει αμύθητο πλούτο που πολλαπλασιάστηκε από το 2014 και μετά
- Η οικονομική ανισότητα υποεκτιμάται λόγω της απόκρυψης του πλούτου σε offshore φορολογικούς παράδεισους
- Πριν τον πόλεμο το 70% του πληθυσμού ήταν εξαγριωμένο με τις ανισότητες, το 58% με την απώλεια θέσεων εργασίας και το 54% με την ανάμειξη της Δύσης στη διακυβέρνηση

Το πολιτικό σκηνικό στην Ουκρανία μετά το Μαϊντάν

- Η εξέγερση του Μαϊντάν ήταν έκφραση μιας κρίσης πολιτικής αντιπροσώπευσης την οποία αναπαρήγαγε
- Δεν είχε ταξικό περιεχόμενο και δεν μετέβαλε τους ταξικούς συσχετισμούς
- Ανοργάνωτος κόσμος υπέρ της προσέγγισης με το ευρωπαϊκό μπλοκ με την (φρούδα) ελπίδα της οικονομικής ανάπτυξης μετά το αρχικό «σοκ»
- **Οργανωμένες δυνάμεις στο Μαϊντάν**
 - ΜΚΟ και ΜΜΕ με επιχειρηματική λειτουργία που λάμβαναν γενναίες δωρεές από τη Δύση, οι οποίες δημιούργησαν την ψευδή εικόνα μιας δημοκρατικής επανάστασης απέναντι σε μια (πραγματικά) αυταρχική κυβέρνηση.
 - Ακροδεξιές ομάδες με άρτια οργάνωση και ισχυρή παρουσία στις διαδηλώσεις. Λόγω της απώλειας του κρατικού μονοπωλίου της βίας κατά την εξέγερση αλλά και της απώλειας εδαφών, οι ακροδεξιές ομάδες ανέλαβαν αστυνομικές και στρατιωτικές λειτουργίες του κράτους.

Ηττημένοι της εξέγερσης

- Συγκεκριμένα κόμματα και «ολιγάρχες»
- Αρκετοί από τους δεύτερους αναδιοργανώθηκαν και συνέχισαν να ελέγχουν κεντρικούς τομείς της ουκρανικής οικονομίας
- Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ουκρανίας και η αριστερά γενικά (πολιτικές οργανώσεις που στις περισσότερες περιπτώσεις είναι ρωσόφιλες)
- Το ΚΚΟ απαγορεύτηκε το 2015 στη βάση των νόμων περί «αποκομμουνιστικοποίησης»

Επιπτώσεις στο πολιτικό σύστημα

- Επαναφορά του κοινοβουλευτικού έναντι του προεδρικού μοντέλου δημοκρατίας που είχε εγκαθιδρύσει ο Γιανουκόβιτς αναιρώντας τις αλλαγές της «Πορτοκαλί Επανάστασης»
- Υποτίθεται ότι αυτό ενίσχυσε το κοινοβούλιο και αποδυνάμωσε τον πρόεδρο
- Το σύστημα της **νεο-πατρωνίας** δεν κλονίστηκε (φατρίες πατρώνων-πελατών που κυριαρχούν στην πολιτική)
- Πέντε κόμματα υπέρ του Μαϊντάν στο κοινοβούλιο και εκλογή Ποροσένκο
- Πολιτική αστάθεια λόγω εσωτερικών συγκρούσεων
- Η κυβέρνηση στηριζόταν σε συγκυριακές πλειοψηφίες

Η πολιτική «βάση» του Μαϊντάν

- Μεταξύ φιλοδυτικών ΜΚΟ και ακροδεξιών ομάδων η διαχωριστική γραμμή ήταν σχεδόν ανύπαρκτη
- **Κοινή βάση:** αντικομμουνισμός και η ρητορεία «ενάντια στη διαφθορά»
- Η «εναντίωση στη διαφθορά» είναι ιδεολογικό αφήγημα που προωθείται από το ΔΝΤ και ταιριάζει τέλεια στην ακροδεξιά ιδεολογία
- Δεδομένου ότι η κατηγορία περί «εθνοπροδοσίας» και «φιλορωσισμού» χρησιμοποιείται συχνά στις διαμάχες μεταξύ των «ολιγαρχών», είναι αναγκασμένοι να υιοθετούν την ακροδεξιά εθνικιστική ατζέντα χωρίς να είναι απαραίτητα οι ίδιοι ιδεολόγοι εθνικιστές

Εθνικιστική ριζοσπαστικοποίηση (1)

- Χρησιμοποιήθηκε από τους πάτρωνες-καπιταλιστές για να καλυφθεί η απουσία οποιασδήποτε βελτίωσης μετά το Μαιντάν
- Η κακή εκλογική επίδοση των ακροδεξιών κομμάτων αναδεικνύει απλώς την αδυναμία να ανταγωνιστούν τους μηχανισμούς των «ολιγαρχών»
- Ο ακροδεξιός εθνικιστικός λόγος υιοθετήθηκε πλήρως από τα κεντρώα κόμματα των «ολιγαρχών»
- Συνεπώς, η εστίαση στα χαμηλά εκλογικά ποσοστά των ανοιχτά φασιστών παραβλέπει την πρωτοφανή εξωκοινοβουλευτική ισχύ τους στην αστυνομία και τον στρατό

Εθνικιστική ριζοσπαστικοποίηση (2)

- Η ακροδεξιά ακόμα και στη ναζιστική της μορφή έχει νομιμοποιηθεί στην κοινωνία των πολιτών
- Λ.χ. το λιντσάρισμα όσων κατηγορούνται για λεηλασίες στον πόλεμο, συχνά επειδή απλώς παίρνουν είδη πρώτης ανάγκης, ακολουθεί πρακτικές εξευτελισμού «βασανιστών ζώων» και «παιδόφιλων» που σκηνοθετούνταν πριν τον πόλεμο από το Αζόφ και άλλες ακροδεξιές οργανώσεις
- Η λογική της τιμωρίας και του κυνηγιού των «θυτών» έχει βρει ευήκοα ώτα σε κόσμο της πανκ υποκουλτούρας, σε αριστερούς-φιλελεύθερους υποστηρικτές των δικαιωμάτων των ζώων κ.ο.κ.
- Αναπτύχθηκε ακόμα και φασιστική τρομοκρατία: απέναντι στη σύναψη της συμφωνίας του Μινσκ έριξαν χειροβομβίδα που σκότωσε 4 μέλη των σωμάτων ασφαλείας και τραυμάτισε 100

Εθνικιστική ριζοσπαστικοποίηση (3)

- Επέκταση της κατηγορίας «περί φιλορωσισμού» σε όσους:
 - Υποστηρίζουν το καθεστώς της «αδέσμευτης» χώρας
 - Βλέπουν με σκεπτικισμό το Μαϊντάν
 - Αντιτίθενται στην «αποκομμουνιστικοποίηση»
 - Αντιτίθενται στους περιορισμούς της χρήσης της ρωσικής γλώσσας
- Μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού τσουβαλιάστηκε, στιγματίστηκε ή δέχτηκε ακόμα και φυσική βία από τους εθνικιστές
- Η εν λόγω επέκταση αποτέλεσε τη βάση για κυρώσεις και απαγορεύσεις σε ΜΜΕ της αντιπολίτευσης και σε ορισμένους πολιτικούς πριν την εισβολή
- Η άκρα δεξιά στοχοποίησε επίσης τους Ρομά, το φεμινιστικό κίνημα και τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα
- Όσοι/ες εντάσσονταν στην αριστερά είχαν αναγκαστεί να λειτουργούν υπόγεια

Εθνικιστική ριζοσπαστικοποίηση (4)

- **Κυριαρχία της ατζέντας και του λόγου της ακροδεξιάς μετά το 2014:**
 - Αποκομμουνιστικοποίηση
 - Απαγόρευση της διδασκαλίας των ρωσικών στα σχολεία
 - Ενίσχυση μιας εθνικιστικής ιστορικής αφήγησης
 - Περιορισμοί στα ρωσικά πολιτιστικά προϊόντα
 - Δημιουργία της Αυτοκέφαλης Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας
- Η ατζέντα αυτή υποστηρίζονταν από την ενεργό ακροδεξιά μειοψηφία
- Η πλειοψηφία ήταν πριν τον πόλεμο μάλλον παθητικά εναντίον της

Η άνοδος του Ζελένσκι (1)

- Ο Ζελένσκι εκλέχτηκε με πρόγραμμα ενάντια στην εθνικιστική ατζέντα και έλαβε το 75% των ψήφων
- Αρχικά προχώρησε σε εκχειρία με τη Ρωσία, σε ανταλλαγή αιχμαλώτων και άρχισε να κινείται προς την υλοποίηση της συμφωνίας του Μινσκ
- Το Τάγμα Αζόφ και άλλες ακροδεξιές ομάδες δεν υπάκουσαν στις εντολές για απεμπλοκή και απείλησαν να τον δολοφονήσουν
- Μετά την επιβολή κυρώσεων στον πάτρωνα Κολομοϊσκι από τις ΗΠΑ για την υποτιθέμενη ανάμειξή του στη χειραγώγηση των αμερικανικών εκλογών, ο Ζελένσκι κινήθηκε προς τη σφαίρα επιρροής των φιλοδυτικών «ολιγαρχών», των εθνικιστών, των φιλελεύθερων ΜΚΟ και των δυτικών κυβερνήσεων

Η άνοδος του Ζελένσκι (2)

- Σύντομα έφτασε να επιβάλλει κυρώσεις στα πιο «φιλορωσικά» πολιτικά κόμματα και ΜΜΕ που έπαιζαν και τον ρόλο της διαμεσολάβησης στις συνομιλίες με τη Ρωσία
- Ο εξοβελισμός της ρώσικης επιρροής από την ουκρανική πολιτική σκηνή ήταν ένας από τους βασικούς παράγοντες για την απόφαση του Πούτιν να εισβάλει
- Μέχρι τις αρχές του 2022 έκλεισε επί της ουσίας όλα τα ΜΜΕ της αντιπολίτευσης απέναντι στη μείωση της δημοτικότητας και της ισχύος του
- Ο πόλεμος έδωσε την ευκαιρία στον Ζελένσκι να ανεβάσει στα ύψη τη δημοτικότητά του και να βγει από τη δύσκολη θέση στην οποία βρισκόταν

Μετά την εισβολή της Ρωσίας

- Πλήρης νομιμοποίηση της εθνικιστικής ακροδεξιάς ριζοσπαστικοποίησης
- Συνεχίζει να υπάρχει κόσμος που δεν είναι διατεθειμένος να πεθάνει για την **ψευδή κοινότητα της πατρίδας**:
 - σημαντικός αριθμός λιποταξιών
 - φυγή του κόσμου που έχει τη δυνατότητα από τις εμπόλεμες ζώνες
 - εντελώς μειοψηφικά, η ύπαρξη κόσμου που αντιλαμβάνεται ότι οι προλετάριοι στη Ρωσία και την Ουκρανία έχουν τα ίδια προβλήματα και τον ίδιο εχθρό: το κεφάλαιο και τους πολιτικούς του εκφραστές.